

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De eruditione christifidelium

Herolt, Johannes

Colonie, 27. X. 1496

De speciebus superbie. Et primo de interiori superbia quod [...] habet [...] quatuor specialia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30784

De peccato

etiam ista quae sibi placet cum ipse deo angelus
et hominibus displiceat. Aug⁹. Qui sibi
ipsi placet: stulto placet. Item per stulticia
supbia in hoc quod ipse exaltationem appetit quae
fit ad eius maiorem precipitacionem. **Uñ** **Isi.**
Qui enim extollit humiliatur: et qui exalta-
tur: deijctus. qui eleuat persternit. qui inflat
allidit. **De excelso grauior casus est.** et al-
to maior ruina. **Uñ** cessante vita presen-
ti superbus descendit in infernum. et humil-
i aduolabit in celum. **Uñ** **Lu. i. 8.** **Dis-**
quis se exaltat: humiliabit. Sic fit de supbo
sicut de vase quod frangi dicitur quod eleuat ut
perfecti frangatur. **Uñ** **puer. i. 6.** **Uñ** ruinas
exaltabit cor. **Etiam** quicquid non expectat
dominus ut solus in futurum humiliet. sed eos etiam
quicquid in presenti humiliat. dum se semper extollere
nituntur. **Uñ** **ps.** **Deiecisti eos dum alle-**
uarent. **Et hoc** per in antiocho rege ut
h⁹. ii. machabeorum. ix. qui se extollebat
a deo fuit enim deieci⁹ in presenti. ut in similibus
qui in suo corpore proprio scaturierunt: et in fe-
tore suo miserabiliter defuncti est. **Sic**
mille legitur in libro qui dicitur scala ce-
li. quod quidam diues multos excessit in su-
perbia et in ornatu sui corporis contra de-
um. qui etiam propter suam sublimitatem et
superbiam loqui pauperibus hominibus et sim-
plicibus dedignabatur. **Qui** in breui di-
uino iudicio ad tantam cecidit miseriam:
quod infirmatus se visitantibus responsum
daret se esse cattu. et etiam sub lectoribus
chris abscondebatur sicut cattu. **Et** quoniam
dicitur quod admonitiones sibi fecerunt de sa-
crameto. de confessione: de contritione. vel
etiam de quacumque alia re interrogaret eum
nihil respondit nisi solum uerbum **Ego**
sum cattu. **Et sic** in tali statu defunctus
est sine iatico et sine omni penitentia. **Uñ**
in isto verificatum est illud dictum. **ps.** **Non**
cum in honore esset non intellexit: conpa-
ratus est iumentis insipientibus et similis
factus est illis. **Ergo** sequi debemus bea-
tum hieronimum qui dicit in quadam epistola
Nihil ita a pueritia vitare conatur sum.
quae admodum tunc me aium et erectas ceru-

cem. dei se odium puocant. non enim ma-
gistri et dominus meus in carnis humilitate
uixisset dixisse. **Discite** a me. quia mitis
sum et humilis corde. **B**

De speciebus supbiae. et primo
de interiori.

Superbia diuiditur in supbia in-
teriori et exteriori. Interior autem
quattuor habet species. Prima spe-
cies est quoniam aliquis credit se habere bona
sua a se seque sanitate corporis. honores di-
uitias. aurum. argentum. domum. et cetera spua-
lia seque gratiam et uirtutes et sapientiam. et sic de
alijs. Illa est ualde mala species. quod homo
uult esse quasi deus suus. quod dicit apostolus. quod
habes quod non accepisti. **Et** chris. ut h⁹
Joannis. i. **Sine** mentibus potestis fa-
cere. **Et** cum ne habetis nec scitis nec po-
testis. quod sum apostolus. non sumus sufficien-
tes aliquid cogitare ex nobis. **Ecce** quod
mendax est illa species. **Sed** si dices **Ego**
laboraui pro illa re. **Tunc** ergo quero a te:
a quo habes illam fortitudinem et sapien-
tiam mediantem qua laborasti: nonne ab ipso
deo. **Sed** dices. quis ita fatuus est: quod
crederet illa a se habere non a deo. **Di-**
co quod ista licet hoc non dicat. tamen ostendit
per opera. quasi non haberet illa a deo. **Simi-**
li modo loquendo dicitur de aliquo quod non cre-
dit esse christum filium dei. cum nec terretur eius
cominationibus. nec attrahit permissionibus.
nec preceptis obtemperat. nec com-
munijs acquiescit. **Quattuor** modis di-
citur superbus facere quasi bona sua crede-
ret habere a se non a deo. **Primo** quoniam
ad hoc quod gloriatur de bonis suis: et
iactat se de illis. **Uñ** **apostolus. i. Corinth.**
4. **Quid** habes quod non accepisti. si autem
accepisti quod gloriaris quasi non accepis. si non
gloriaris nec te iactare de bonis a deo tibi
collatis. quia habet potestatem prout dicitur
de illis bonis quoniamcumque uult. **Et** qui hec
uere acriter precogitaret. nequaquam de bonis
sibi collatis se iactaret. **Secundo** quia
de bonis suis gratias deo non agit. **Uñ** homo
ingratus dicit quasi non agnoscere bene

ficiū acceptum. quia fiveraciter cogno-
 sceret se a deo accepisse: tūcratio dicta est
 sibi q̄ datori suo gratias agēt. Et illud
 viciū est hominī multum nocūuz. quia
 obstruit ei fontem diuine misericordie.
Uñ Bernardus. Ingratitudo est v̄-
 tus vrens siccans sibi fontem pietatis
 rorem misericordie z fluēta gratie. **Uñ**
de Grego. Non est dignus dādis: q̄ nō
 agit gratias de datis. Tertio quia sibi
 ip̄i v̄uit z non deo. **Uñ** cū sup̄b̄ do
 se subijcere z ei seruire rēnuīt: ipse bona
 ab eo accepta nō recognoscat: nisi recog-
 nitione verborū que ridiculosa est et con-
 tumeliosa. **Ridiculū** em̄ est q̄ dñs deo
 solum inueniat in homine callifola ver-
 borū. **Contumeliosum** et irrisoriū etiā ē
 dñō. q̄ eū aliquis dñz suū fateatur: qui
 tamē ei seruire dēsignat. **Augo.** d̄ vita
 christiana. Ille christi nō famulus: sed
 subsannator z irrisor est: q̄ eius se seruū
 dicit. z sibi seruire dissimulat. **Quodo** si
 quis veraciter recognosceret se habere
 corpus cū omnibus membris et vitam
 suam totā a deo: vtiq̄ ratio humana si-
 bi dīcāret q̄ ei cū toto corpore z cū omī
 vita sua seruire deberet. q̄ fm̄ p̄phetaz
 Ipse fecit nos: z non ipsi nos. **Ergo** q̄li
 bet christianus studere debet vt cū om-
 ni vita sua dñō placeat. z nō huic mūdo
Uñ apl's. Si adhuc hominib̄ placere
 christi seruus non essem. **Quarto** q̄ de
 bonis suis non tribuit deo cū ip̄e ea re-
 quirat in paup̄ib̄. **Augo.** de verbis dñi.
 f̄mone. **42** Demeo vtiq̄ quero ait x̄ps
 da mihi reddam tibi. habuisti me lar-
 gitorē. fac me debitoz. pauca mihi
 das. pluravtiq̄ tibi reddā. f̄rena mihi
 das. celestia vtiq̄ tibi reddā. **Tempa-**
lia das: eterna restituā. **Supbia** autēz
 ista est valde nocua hominī cui bona a
 deo recepit. z non se recepisse a dō reco-
 gnoscit. **Alii** em̄ diuites se ad paupes
 haberent: si omīa veraciter cognoscerēt
 se habere a deo que possident. z insup̄ si
 ad remuneracionēz futurā anhelarent.

Uñ Petrus rauennē. O hō si hic p̄-
 māsurus es q̄ tua sunt hic reponas. si
 aut̄ illuc iturus es: cur ea hic relinquis.
Manus pauperū est x̄pi gazophila cū.
 q̄ quicquid accipit paup̄: x̄ps habet ac-
 ceptū. **Idem.** O hō quicquid p̄ paupe-
 rem trāsmittis in celū: deus vnū accipit
 ad centum. **Exemplū** de hoc q̄ elemos-
 syna centuplū redditur a deo. **Quodaz**
 tēpore episcopo quodā predicāte q̄ ero-
 gantes pauperib̄ centuplūz accipient.
 diuites q̄dam hoc audiens: omnia q̄ ha-
 bebat in manus ep̄i posuit. z episcopus
 ea pauperibus erogauit. **Illo** mortuo
 filij sui episcopum in causa illa traxerunt
 ad iudicium bona paterna reperentes.
Qui cum reddere nō posset inspiratum
 est illi sancto episcopo vt irent simul ad
 patrem. quo extracto de tumulo inuene-
 rūt in manu eius cartā in qua erat scrip-
 tum q̄ non solum illa que in manu ep̄i
 scopi posuerat receperat. s̄ amplius cē-
 tuplum. quod vidētes filij episcopū dī-
 miserūt. **Secūda** species interioris sup-
 bie quādo aliquis credit se sua dona ha-
 bere a deo. sed pro meritis suis. **Et** hec
 mala z mendax supbia est. q̄ si habere-
 mus ex meritis tūc nō ex gratia. z sic ta-
 lis supbia euacuat grām dei: ex qua dā-
 tur dona hominibus. **Item** talis libe-
 ralissimum largitorē reputat venditorē
 dum ea que dñs ei dat credit habere p̄
 meritis suis. in quo deo magnaz irreue-
 rentiam exhibet. **Item** magnā est fatuit-
 tas illorū qui credūt habere dona pro
 meritis. cū homo nō sufficiat satisfacere
 deo de eo quod ei als tenet ratōe crea-
 tōis. rōne passionis z redemptōis. **Uñ**
Luce. xvij. Cū feceritis oīa que p̄cepta
 sunt vobis: dicitē seruī inutiles sumus.
 quod debuimus facere hoc fecim̄. **In-**
quib̄ verbis innuīt nobis q̄ bene ope-
 rando qd̄ debemus soluimus z q̄ deo
 inutiles sumus: v̄ ad minus nos repu-
 tare debem̄. **Deus** bonorū nostrorū nō
 indiget. **Uñ ps.** Bonorū meorum nō

De peccato

Indiges. Ergo cū oīa fecerimus fm oē posse nostrum: scilicet carnem et sanguinem nostrum et vires corporis et anie in fuitio suo consumendo. et in super eum ex totis viribus diligendo adhuc inutiliter serui sumus. quia totum tenemur. et quod debuimus facere solū fecimus. ergo qd habet nobis dare vlt etiam re gratia ri. p seruitio nostro cū ei an oē posse tene mur. mō nūq̄ fecim⁹ posse nostz. immo nec medium. quid ergo meruim⁹ nisi in fernū cuz peccatis nostris. Nō meruim⁹ adhuc q̄ nos fecit et creauit. Quomodo tunc persoluemus ei q̄ nos redemit cuz amara sua passione. Ergo qlibet nostz dicere posset illud. ps. Quid retribuaz dño p omnibz que retribuit mihi. In super q̄ in oculis nostris videntur merita: in oculis dei sepius sunt demerita. **Uñ** esa. lxiiij. Quasi pānus mēstruate omnes iusticie nostre. **Greg⁹.** Sepe iusticia nostra ad examē iusticie dei deducit: iniusticia ē. et in conspectu iudicis soz det qd fulget in estimatione operantis. Nullus ergo confidat de meritis suis. qz omne meritū nostrū cōsistit in passio ne christi et merito christi et in misericordia ipsius. **Uñ** Berni. Hec est misericordia dñi. Idem Sola misericordia est que homines puenit et perdu cit. et subdit. Sibi multā de hac misericordia contraxerat dauid cum diceret. Misericordia eius preueniet me. et misericordia tua subsequetur me. qz misericordia tua magna est sup me. Et misericordia tua an oculos meos ē. Et q̄ corripit me in misericordia et miserationibz de⁹ meus aīa mea. **Hec ille.** **Tertia** species ē qñ aliqs credit se habere bonū quod nō habz vel ascribit sibi virtutes quas nō habet. et tactat se de illis q̄ nō habet. et nō vult habere mala que habz. In tali superbo est magna peruersitas. **Hoc** patet ex eo qz fm doctores nō ē mētiendū p conseruanda vita alteri⁹. **Qz** nō sūt suscipienda mala vt veniāt in deo

na. hōmē mendaciū est peccatū. igit̄ rē h̄ multo peius est mētri cōtra honores dei et salutem ppriam. **Uñ** ps. Perdes oēs qui loquunt̄ mendaciuz. **Illud** em̄ viciū vel illa supbia sp̄ caliter p̄stat impediētum gratie. **Primo** qz ip̄e nō petit eam cū credit se eā iam habere. **Secūdo** qz talibus deus nō dat libēter grāz. qz scit q̄ non sunt grati. qz credūt se an habere: et sic quasi dñs pderet grām suam si eis daret. **Berni.** Nūquid nō perditur qd datur ingrato. **Quarta** species est qñ aliqs in estimatione sua pponit se alijs et spernit alios. et vult solus videri laudabilis. et dolet q̄ etiam alijs laudant. et sic pponit se alijs. et hec magna iniquitas et pueritas est. **Primo** ppter incertitudinē quam habz talis de bonitate sua vlt malicia aliena. **Eccl. ix.** Nescit homo vtrū amore dignus sit vel odio. **Et** licet hō p̄sentia l̄ certus essz de bonitate vel malicia aliena: finaliter tamē incertus est. licet em̄ p̄ximus tuus in p̄nti sit homicida vel iude⁹ vel sarracenus vel adulter. et sic de alijs. **Forisitan** in dei puidencia est de ordine cherubyn et seraphin. **Licet** et tu mō sis bonus. tñ in dei puidencia forte es iā inferni patibulo adiudicatus. **Et** ppter illā incertitudinem nō debemus nos p̄ferre alijs in estimatōe nostra. **Uñ** Berni. Noli te p̄parare maioribz: noli efferrī minoribz. **Nulli** em̄ te p̄ponas: h̄ nec p̄parare p̄sumas. **Deberet** em̄ se qlibet cōtempribilem reputare: etiā si aliqd boni essz in eo. **Itē** p hoc q̄ quāto magis se aliquis appreciat tanto minus corā deo valet. **Exemplum** de hoc habem⁹ de saul. de quo legim⁹. i. Regū. xv. Cū esses puulus in oculis tuis caput in tribubz fact⁹ es. **Et** cōtrario cū magnus esset in oculis suis et eccl⁹ est de regno suo. **Sic** similit̄ mō dñi homo in se est magnus: de⁹ in eo quodāmodo est puus. cū cōtrario modo oporteat esse. **Oportet** em̄ hōiem minui vt deus in eo crescat. iuxta exemplum

percursoris dñi. vt habet Job. iij. Illum oportet crescere: me autē minui. Quia ille q̄ se despiciat p̄ter deum: illū deus ap̄p̄ciat. ps. Cor̄ p̄tritiū z humiliatū deus nō despiciet. Itē iniquus est q̄ p̄ximū suū vult iudicare in quo nō habz iudiciū. z hoc est cōtra phibitōez dñi Da thei. vij. Nolite iudicare z nō iudicabimini. Maxime cū nesciat qua intentiōe fecit. z vtrū ex surreptōe vel ex delibera tōe. vtrū ex ignorantia vel ex certa scia. vtrū a casu vel a p̄posito. vtrū ex vehē mētia temptatōis Si em̄ talis sapiens esset: z peccata sua maiora peccatis alto rū estimaret. cū melius agnoscat circum stāntias peccata sua aggrauātes q̄ circū stāntias q̄ aggrauant peccata aliena vel alioz. **Uñ Bern.** Qui p̄fecte seipm̄ ex aminādo intelligit: nullius peccatū par existimat qd̄ nō sicut suū intelligit. Ho mini q̄ se p̄fert alijs. z q̄ de se solo habet bonā opinionē. quādoq; ita accidit vt aman q̄ de se solo credebat q̄ a rege eēt honorāndus. cū tamē econtrario ex iussu regis erat suspēdēdus. **Uñ Hester. iij** Cogitātū in corde suo Amā q̄ nullum altum rex nisi seipm̄ velle honorare zc. Et subdit in fine capli. vij. Suspēsus est amā in patibulo qd̄ parauerat mar dacheo. **Dardocheus** vōo quē aman suspēdere voluit rex honorare p̄cepit. vt ibidē legit. Sic ille q̄ aliū iudicat quan doq; est p̄demnāndus. z q̄ ab eo iudica tur ad regnū sublimāndus est. Et sic pa rent iste q̄tuor spēs supbie **D**ñio autē he q̄tuor spēs supbie sint peccā mor talia hoc fm̄ **Hermānū** de schilditz ta li mō patere poterit. Qui se eleuat z ex cellentiā appetit de non bonis q̄si de bo nis: estimās se bonū eē qd̄ nō est: liquet q̄ peccat cōtra rectā rōem z cōtra veri ratē. z p̄ cōsequens facit id qd̄ fm̄ gen? suū est mortale. Et sicut eleuans se d̄ bo nis dei q̄si de suis venit cōtra charitatē dei nec deo vult subesse. quod est de suo genere mortale. Idē patz de eo q̄ bona

habita: nō de mera gratia dei s̄ suis me ritis accepta credit. **Uñ** ex genere suo istas spēs oēs istius motus sunt pecca ta mortalia. licet p̄ter p̄uentōem rōnis et carentiā p̄sensu volūtatis possunt eē venialia. In om̄i tamē hoīe istis moti bus ex plena deliberatōe inherēte. non credo q̄ alicui dubiū sit quā sint valde graua peccata mortalia z multo maio ra in his q̄ tā cam in habitū p̄uerterūt q̄ sic delectabilr in his affectōibus ver sari frequētius p̄sueuerūt: q̄ quasi tā ex p̄temptu z irreuerētia dei in seipsis solū gloriari didicerūt. Per qd̄ etiā patz fa ciliter questio. Quarta spēs est peccatū mortale ex suo genere: ex eo q̄ aliqs in se et nō in dño de bonis tā nō habitis q̄ habitis vult gloriari singularit̄ inuidēs alijs de talibus bonis.

De supbia exteriori.

Upbia exterior in multis exer cetur. z hoc multiplicr **P**rimo in supbo habitu q̄ pōt esse culpa bilis ex q̄tuor causis. Prima causa est p̄ciositas. sicut quā hō excedit statum suū in p̄ciositate vestitū. vt quādo rusti cus vel ciuis vult habere tā p̄ciosas ves tes q̄ quondā suffecisset militi. z miles sicut comes. comes sicut rex. z sic d̄ alijs Et sicut de vxoribus intelligit: hoc erit peccatū. **Uñ Greg.** in omel. Hō quē dā erat diues. dicit. Sūt nōnulli q̄ cul pam subtiliū p̄ciosarū q̄ vestitū nō putāt esse peccatū. qd̄ si culpa nō esset: nequa l q̄ sermo diuinus tam vigilāter exp̄me ret. q̄ diues q̄ torq̄batur apud inferos purpura z bysso indut? fuisset. talia em̄ p̄ciosa vestimēta nō q̄runt nisi ad inanē glam. s. vt quis honorabilior ceteris vi deatur. **Uñ Greg.** **Q**z p̄ sola inani gla vestimentū p̄ciosi? q̄rit ip̄a res testa tur q̄ nemo vult ibi p̄ciosis vestib; indut vbi ab alijs nō possit videri. Et notan dū q̄ circa materiā vestitū multū defecit curiositas humana. Primo em̄ fuit ma teria vestis de pellib;. **Uñ Bern. iij. Fe**